

Kevin Maurer en Mitch Weiss

DE JACHT OP CHE GUEVARA

Hoe een US Special Forces Team Bolivia hielp 's werelds beroemdste
revolutionair uit te schakelen

ISBN 978-90-225-8127-8
ISBN 978-94-023-0941-6 (e-book)
NUR 320

Oorspronkelijke titel: *Hunting Cbe*
Oorspronkelijke uitgever: Berkley Caliber, New York
Vertaling: Paul Heijman
Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties
Omslagbeeld: © Alberto Korda Estate
Zetwerk: Text & Image, Westerbork

© 2013 Mitch Weiss en Kevin Maurer
Nederlandstalige uitgave © 2017 Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Ralph 'Pappy' Shelton, een ware patriot

INHOUD

Lijst van personen	11
--------------------	----

DEEL 1 VELE VIETNAMS

Proloog	21
1 Hinderlaag	26
2 De president	35
3 Het diner	41
4 Pappy's missie	49
5 De grote klap	55
6 De intellectuele revolutionair	72
7 Welkom in Bolivia	79
8 De mannen in Bolivia	87

DEEL 2 VOORBEREIDING

9 De opleiders	97
10 179 dagen	104
11 'We weten het niet zeker'	115
12 Staat van beleg	123
13 Voortgang boeken	129
14 'Hij verlaat Bolivia niet levend'	140
15 Heilige Hand	150
16 Vado del Yeso	172
17 Paco	176
18 Pak hem	187

DEEL 3 RED ZONE

19 'We zullen die kerels vernietigen'	197
20 Che	206

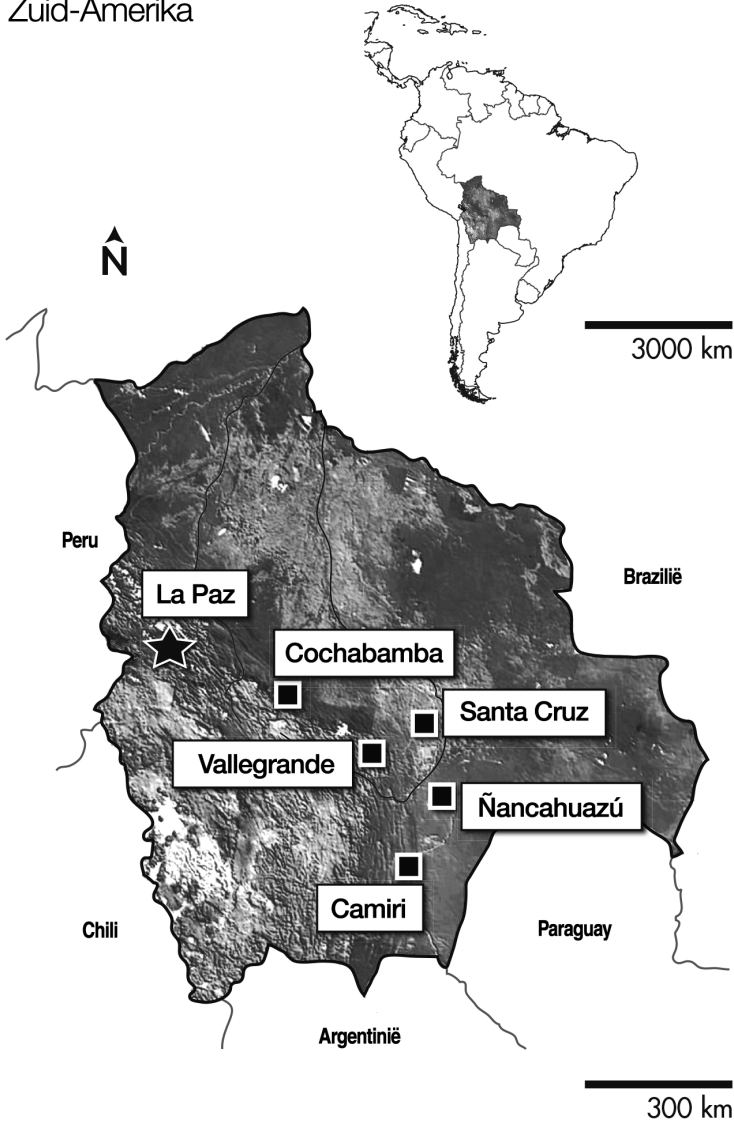
21	Papa Cansado	218
22	'De revolutie is geen avontuur'	223
23	Operatie 500 en 600	231
24	Eindspel	248
25	Nasleep	256
	Epiloog	265
	Nawoord	279
	Dankwoord	285
	Opmerking van de auteurs	287
	Bibliografie	289
	Register	293

‘De groene baret wordt opnieuw een symbool van voortreffelijkheid, een kenmerk van moed, bewijs van uitmuntendheid in de strijd voor vrijheid.’

– John F. Kennedy in 1962 in een brief aan het leger van de Verenigde Staten ter ondersteuning van de commandotroepen

Bolivia
Zuid-Amerika

1967

DEEL 1

VELE VIETNAMERS

PROLOOG

3 november 1966

De passagiers hadden hun veiligheidsriemen vastgegespt, haalden diep adem, sloegen kruisjes en zetten zich schrap voor de landing.

Vliegen naar La Paz was bijna altijd spannend, en de meeste passagiers in de volle DC-6 waren te druk met bidden om aandacht te besteden aan de spectaculaire aanblik die de Andes bood. De piloten richtten het toestel op de landingsbaan van El Alto International Airport, op een hoogte van ruim vierduizend meter het hoogste vliegveld ter wereld. Ze wisten wat ze konden verwachten, maar door de windvlagen vanaf de bergtoppen zwiepte het toestel heen en weer en in de cabine klonken kreten en geschreeuw. Ze waren vanuit São Paulo in Brazilië, drieduizend kilometer zuidelijker, naar de Boliviaanse hoofdstad gekomen, en hadden drie uur lang zitten stuiteren. De atmosfeer in de cabine was klam van angst.

Eén man leek de sfeer van een dreigende dood niet op te merken. Hij zat aan het gangpad voor in de cabine, zijn witte overhemd en stropdas met windsorknoop gestreken. Adolfo Mena González bewaarde de comfortabele kalmte van een man die zijn plannen zorgvuldig heeft gemaakt, een man die gewend is te

worden gehoorzaamd. Hij was mollig, gladgeschoren, hij had een hoornen bril en langs de wijkende haargrens verschenen de eerste grijze haren. In zijn zak zat een Uruguayaans paspoort.

Zijn gedachten waren bij zijn missie.

Hij vertrouwde erop dat niemand in Bolivia hem zou herkennen. Hij was er dertien jaar geleden voor het laatst geweest, en hij leek in geen enkel opzicht meer op de ongewassen jonge student medicijnen die er met een vriend op hun transcontinentale motortocht doorheen was gekomen. Toen waren ze sjofele knapen, zorgeloze avonturiers. Maar die tocht had González' ogen geopend voor de bedenkelijke kanten van Zuid-Amerika, waar in het ene land na het andere een paar rijke mensen de hulpbronnen bezaten en de rest worstelde met een leven in afschuwelijke armoede. Aan het eind van de tocht besloot de idealistische jonge arts een andere loopbaan te kiezen. Hij gaf de medicijnen op voor de strijd voor sociale rechtvaardigheid.

Hij kwam nu terug naar Bolivia voor de grootste uitdaging van zijn leven. Na twee jaar nauwkeurig plannen was alles geregeld: de auto's waarin hij zou rijden, de routes die hij zou volgen, de afgelegen boerderij waar hij zou gaan wonen. Hij wist niet hoe lang hij in Bolivia zou blijven. Een paar maanden? Een jaar? Dat lag voor een groot deel aan de mensen daar. Het enige wat hij nu moest doen was deze landing overleven en door de douane komen.

De wielen van het toestel stuitelden op de landingsbaan, de motoren kregen. González voelde de adrenaline door zijn lichaam gieren. Hij schoof zijn bril hoger op zijn neus en knikte naar zijn kameraad Antonio Garrido, die wit weggetrokken in de stoel naast hem zat.

Toen de deur openging, sprongen de mannen het vliegtuig uit de schitterende middagzon in. Met diepe teugen ademden ze de ijle lucht in en liepen snel over het asfalt naar de terminal. Er kwam een slanke, sexy vrouw met lang zwart haar naar hen toe, haar zwarte baret zo zwierig dat die haar voorhoofd bedekte.

Hoofden draaiden zich naar haar om. Haar hoge jukbeenderen en wipneus markeerden haar Europese afkomst, en haar kleding zei dat ze een intellectuele bohémienne was, een dichteres of een beeldhouwster. Ze richtte haar bruine ogen op González, omhelsde hem als een oude vriend en liet een opgevouwen vel papier in zijn paspoort glijden.

Het trio zette vervolgens koers naar de paspoortcontrole, en terwijl de vrouw Garrido begroette, pakte González zijn paspoort en opende het nieuwe document. Het was van onschatbare waarde, en precies waar hij op had gehoopt.

Het Hoofd Voorlichting van de President van de Republiek heeft het genoegen te introduceren:

Adolfo Mena González

Speciaal gezant van de Organisatie van Amerikaanse Staten, die onderzoek doet naar en gegevens verzamelt over de meest voorkomende sociale en economische betrekkingen op het Boliviaanse platteland.

Ondergetekende, die deze geloofsbrieven heeft overlegd, vraagt de nationale autoriteiten en privépersonen en instituties señor Adolfo Mena González alle mogelijke medewerking te verlenen teneinde zijn onderzoekswerk te faciliteren.

*Was getekend:
Gonzalo López
Hoofd Voorlichting
President van de Republiek Bolivia
La Paz,
3 november 1966*

Met dit document konden González en zijn vriend vrijelijk in Bolivia rondreizen. Het was zijn ‘Verlaat de gevangenis’-kaart: een zeldzaam rijk bezit voor een reiziger. De vrouw had goede

relaties met rijke en machtige personen in Bolivia. Lastige zaken bestonden er niet voor haar.

González liep op zijn gemak naar de douanebalie en gaf zijn paspoort en de brief aan de beambte. De man in kaki uniform bestudeerde de documenten en onderwierp de pasfoto van González aan een grondig onderzoek. Hij bekeek González om te zien of de gezichten overeenkwamen, zette toen een stempel in het paspoort en gebaarde dat hij door mocht lopen.

González zuchtte en wachtte tot ook Garrido door de douane was. Het tweetal had de plattegrond van de luchthaven maanden eerder in hun geheugen opgeslagen en haastte zich nu de terminal uit naar het trottoir waar de vrouw in haar jeep op hen wachtte. Zwijgend reden ze de vijftien kilometer langs stalletjes waar fruit, groenten en kleren werden verkocht. La Paz is gebouwd in een canyon waar de huizen en flatgebouwen tegen steile hellingen omhoogklommen. Lage wit gestucte winkeltjes en cafés stonden aan smalle, volle straten. In de verte zag González door de mist van uitlaatdampen de majestueuze besneeuwde toppen van de Illimani, de hoogste bergketen van de Andes. Ze reden noordwaarts het stadscentrum in met zijn modieuze Pradowijk, op weg naar hotel Copacabana.

Daar begroetten meer vrienden hen. González checkte in en zijn vrienden volgden hem naar de suite op de tweede verdieping. Urenlang bespraken ze daar hun plannen terwijl ze hem complimenteerden met zijn uiterlijk, tot de vermoeide González zich verontschuldigde en zich terugtrok in zijn privévertrek.

Hij bevond zich in een mooi hotel, hartje Bolivia, maar was niet van plan er te blijven. De volgende morgen zou hij vroeg naar de ranch vertrekken, een reis van twee dagen langs de rand van de bergachtige jungle op meest onverharde wegen.

De geluiden in de kamer ernaast stierven weg, maar hij was te moe om te kunnen slapen. Hij dacht eraan meteen te vertrekken. Een minuut of wat ijsbeerde hij door zijn kamer om tot rust te komen en trok toen de dikke witte gordijnen naar het balkon open. De Illimani vulden het beeld en liepen weg naar de hori-

zon, bergrug na bergrug – met sneeuw bedekte pracht. González stak een sigaar op, liet zijn blik op het nevelige beeld rusten en pakte zijn vertrouwde Minolta uit zijn tas. Hij had de camera altijd bij zich en maakte kiekjes als een enthousiaste toerist. Hij keek om zich heen in de luxueuze kamer, sloeg de details op in zijn geheugen. Hij was gewend aan de beste hotels en toprestaurants. Dit zou waarschijnlijk de laatste luxe zijn, hield hij zichzelf voor.

Het was het waard. Deze missie was van essentieel belang voor zijn grotere plan. Hij wilde in Zuid-Amerika ‘twee, drie of veel Vietnams’ beginnen, en uiteindelijk de kapitalistische krijgsheren van de Verenigde Staten op de knieën dwingen.

González ging bij het raam in een stoel zitten. Op de garderobekast recht tegenover hem hing een manshoge spiegel. Hij keek naar zijn spiegelbeeld, verbaasd over deze transformatie tot middenklasse zakenman. Misschien wilde hij het begin van zijn grote reis vastleggen. Om een of andere reden zette hij de camera op zijn schoot, trok een lelijk gezicht tegen de spiegel en maakte een zelfportret.

Hij trok zijn nette pak uit en veranderde in zichzelf. In Bolivia, zo wist hij, was de tijd rijp voor de revolutie.

Hinderlaag

Kapitein Augusto Silva Bogado voelde het zweet vanuit zijn kraag over zijn rug lopen. De ochtendzon, die bezig was de somberte uit het steile dal te verdrijven, glinsterde in de rivier en veranderde de jungle in een stoombad. Zijn mannen liepen langs de oever beneden, terwijl hij en de hogere rangen tussen de bomen op de helling bleven.

Silva en zijn mannen waren onderdeel van de Vierde Divisie van het Boliviaanse leger, gelegerd in de oliestad Camiri. De mannen beneden, vijfendertig dienstplichtigen onder zijn commando, waren op zoek naar verdachte vreemdelingen, mannen met wapens en geld. Ze waren in actie gekomen naar aanleiding van een aanwijzing die door Silva zelf was ontdekt. Het zou wel niets zijn, dacht hij. Onruststokers bleven in het noorden, bij de tin- en kopermijnen. Hier in het zuiden, met zijn kreupelhout, was er niet veel waar buitenlanders belangstelling voor hadden. Maar je kon het je niet permitteren geruchten die herhaaldelijk en op verschillende plaatsen opdoken, te negeren. Je moest overal op voorbereid zijn.

De mannen verspreidden zich door het dal. Langzaam, behoedzaam, liepen de soldaten in een onregelmatige rij langs de

Río Ñancahuazú. Met hun heen en weer wiegende mausers voor hun borst worstelden ze zich door het met dichte vegetatie bedekte dal en liepen soms flink spetterend en vloekend door het water. Silva vond dat ze meer op onzekere trekkers dan op soldaten leken. Ze waren erop getraind, maar geen van hen had ooit kruiddampen opgesnoven.

De meesten van zijn mannen waren boeren, arme analfabete indianen die hun militaire dienstplicht van een jaar vervulden. Het was hun taak te dienen, en daar legden ze zich bij neer. Enkelen leken het militaire bestaan zelfs fijn te vinden. En waarom ook niet? Er was geen oorlog, het voedsel, het onderdak en de soldij in de kazerne waren meestal veel beter dan wat ze thuis gewend waren, en ze kregen een technische opleiding waar ze na hun diensttijd ook nog wat aan hadden. Voor de soldaten was dit een gewone verkenningsopdracht in de afgelegen wildernis van Bolivia. Het enige echte gevaar kon een cocaïneproducent in het oerwoud of een giftige slang of spin zijn.

Vanaf zijn plek vooraan speurde Silva het struikgewas op de steenhellingen af. Tot nu toe kon hij niets ontdekken. Zo ging het al dagen. Hij rukte op.

In gedachten ging hij het rapport na dat hij had ingeleverd: 9 maart 1967. Afgezet door een legerpatrouille nabij grondgebied in bezit van Segundino Parada bij het dorpje Tatarenda. Opdracht: ga na of er voldoende ovens, water en brandhout in het gebied zijn om het plaatselijke gesteente om te zetten in ongebluste kalk, dat als explosief kan dienen.

Na onderzoek van het grindgebied was Silva klaar om naar Camiri terug te keren. Er waren weinig legervoertuigen, dus was hij met een tankwagen van de Bolivian State Oil Deposits teruggelift. Tijdens de rit vertelden de arbeiders over onbekende mannen met buitenlandse accenten die in het gebied rondzwierven, 'grote mannen met baarden die rugzakken vol geld bij zich hadden', 'veertig tot vijftig miljoen pesos'.

Silva glimlachte bij de herinnering.

Het leek hoogst onwaarschijnlijk. Er waren niet veel mensen

op het Boliviaanse platteland die zo veel geld bij zich hadden. Toen Silva het erover had met zijn commandant, werd er een piloot op uitgestuurd voor een verkenning vanuit de lucht. Er werden vier mannen waargenomen bij de Rio Grande, dus werden Silva en zijn mannen erop uitgestuurd om informatie te verzamelen. Onderweg vernamen ze dat in Tatarenda twee mannen in grijsbruine legeruniformen twee varkens hadden gekocht en klaargemaakt, en blikvoer en sigaretten hadden meegenomen de jungle in. De politie in het naburige Lagunillas had twee 'paramilitaire types' gearresteerd wegens het leuren met wapens. Geen goed teken.

Silva schudde zijn hoofd. Wie waren die mannen? Wat deden ze hier?

De legerleiding vond het belangrijk genoeg om er een eenheid ter ondersteuning heen te sturen. Nadat de twee eenheden hun krachten hadden gebundeld, kwamen ze lopend terecht bij een afgelegen ranch met een golfplaten dak. In de keuken brandde nog een vuur. Als de mannen in hun grijsbruine broeken thuis waren geweest, moeten ze halsoverkop zijn vertrokken.

De paden rond het huis waren platgelopen, een teken dat er veel georganiseerde activiteit had geheerst.

Silva moest die mannen vinden. Het waren vermoedelijk drugsdealers, en de militairen moesten hen buiten bedrijf stellen. Maar eerst vroeg Silva om meer versterkingen voor het geval ze dodelijk geweld moesten gebruiken.

De extra mannen die onder bevel van majoor Hernán Plata inderdaad waren gekomen, zorgden voor gemengde gevoelens want Plata had weinig praktijkervaring. Silva en Plata regelden de ochtendpatrouille langs de Ñancahuazú, waarbij Silva de eerste sectie nam en Plata's mannen op een afstand van vijfenveertig meter volgden. Een goed bewapende derde sectie, geleid door luitenant Lucio Loayza, vormde de achterhoede met 60mm mortieren en een .30 machinegeweer.

Het plan was aan beide zijden van de rivier op te rukken. Als

ze de vreemdelingen vonden of in moeilijkheden raakten, zouden ze luchtsteun vragen.

Op 23 maart gingen ze bij zonsopgang op pad. Silva had net in gedachten zijn rapport bijgewerkt, toen een van de soldaten hem naar voren riep.

‘Voetafdrukken,’ riep de man naar hem. ‘Ze gaan het pad op dat door de canyon is gehakt.’

Silva kwam naar de plek waar de soldaat op de oever stond. In de modder waren net de wafelafdrukken te zien van laarzen die een pad afliepen dat dieper de canyon in ging.

‘Goed werk,’ zei Silva.

Hij gebaarde naar de man vooraan om door te lopen. Het pad liep dieper het v-vormige dal in. Steeds meer rotsblokken en struiken, terwijl de wanden aan beide zijden steiler werden. Silva en zijn mannen liepen een paar minuten langs de oever tot de zigzaggende rivierbedding overging in een rechte geul. Overall op de oevers rotsblokken. Op de plek waar de rivier zich weer uit het zicht boog, stond een bosje. Het was merkwaardig stil in het dal.

Silva keek langs de rivier naar zijn mannen. Luitenant Rubén Amezaga en Epifano Vargas, een burgergids, stonden in het water om in de kalme stroom af te koelen.

Iemand riep iets. Een mannenstem met een buitenlands accent: *‘Viva la liberación nacional!’*

De knal van een gewerschot van de richel boven hen. Een tel later veranderde het dal in een complete chaos. Een geweer-salvo drukte alle andere geluiden weg. Kogels sneden door het struikgewas, houtsplinters en modder vlogen op en verspreidden een doordringende geur. Silva’s mannen zochten roepend en gil-lend dekking.

Luitenant Amezaga rukte op vanuit zijn kwetsbare positie in de rivier, ondertussen vurend naar het bosje. De jonge officier werd door verscheidene kogels getroffen en viel voorover in het water. Vargas draaide opzij, weg uit de kogelregen, maar ook hij zakte ineens in het bruine water.